

รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิง

A Model Lifelong Learning for Many Persons are Age in Soontoomhom Looglan Banlaoling

ว่าที่พันตรี ดร.มานิตย์ ซาชิโย (Manit Sachiyo)

ผู้อำนวยการศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิง ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

บทคัดย่อ

รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิง ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสำคัญในการเรียนรู้ การปลูกฝังในงานและอาชีพ และยังเป็นการสร้างเครือข่ายในระดับท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด ซึ่งงานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) สร้างและประเมินความเหมาะสม 2) ทดลองใช้ 3) ประเมิน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพในกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มเด็กและเยาวชน ในหมู่บ้านเหล่าลิงจำนวน 50 คน และทดลองใช้และประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากผู้ปกครองและเด็กและเยาวชนบ้านเหล่าลิง จำนวน 40 คน กำหนดตัวอย่างและโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามกลุ่มผู้นำ โดยใช้เกณฑ์ บุคคลผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant Person)

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิง” คือ LING MODEL ซึ่งประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ (Learning) โดยการปรับแนวคิด สาธิตให้ดู เรียนรู้ชุมชนอื่น นำมาปฏิบัติพัฒนาต่อยอด 2) การค้นหาความถนัด (Individual) โดยการเรียนรู้สิ่งเดิม เสริมสร้างสิ่งใหม่ 3) การสร้างเครือข่าย (Network) การพัฒนาต่อยอดความรู้ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) การปลูกฝัง (Grown) การเรียนรู้พื้นฐานวิถีชุมชน บนความพอเพียง

โดยสรุป รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิงทำให้กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มเด็กและเยาวชน เกิดความรู้ความถนัดและสามารถสร้างเครือข่าย และการปลูกฝังรากฐานวิถีชีวิตในชุมชน และสามารถให้

ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริงก่อให้เกิดความสำคัญของคนหลายวัยในศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิงซึ่งจะเป็นประโยชน์ที่จะพัฒนาความยั่งยืนในชุมชนต่อไป

Abstract

A model lifelong learning for many persons are age in Soontoomhomlooglanbanlaoling , Tambom Bandoo, Atsamat District, Roi Et province. The key to learning knowledgeable and professional. It is a network of local, district and provincial levels. 1) To establish and assess the appropriateness 2) to try it out 3) to evaluate a qualitative study of community leaders, parent groups, children and youth. These were 50 people in the village banlaoling. Test and evaluation of the learning process throughout the life of the parents and children and young to 40 people in the village banlaoling. The sample was purposively selected using the criteria key informant person.

The results of this research a model lifelong learning for many persons are age in Soontoomhomlooglanbanlaoling (LING MODEL) Which include 1) learning by the learning community concept demonstrations to further develop practices. 2) Individual the learning community concept demonstrations. To further develop practices by learning the same thing. Create something new. 3) Network by providing a forum for learning knowledge continuously. 4) Grown by learning the ways of the community on self-sufficiency.

In conclusion, A model lifelong learning for many persons are age in Soontoomhomlooglanbanlaoling. Could make of community leaders, parent groups, children and youth. The knowledge, skills and networking capabilities. Cultivated and shaped the foundation of life in the community. Can be used to encourage students to learn the practical life. The major

cause of many persons are age in Soontoomhomlooglanbanlaoling to be beneficial for the further improving the sustainability of the community.

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต, สังคมแห่งการเรียนรู้ ,ศูนย์ต้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง

Key words : Model Lifelong Learning , Social for Learning , Soontoomhom looglanbanlaoling

บทนำ

การเตรียมประเทศเข้าสู่สังคมฐานความรู้ (Knowledge Base Society) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดไว้ในมาตรา 49 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ”

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบัน ก่อให้เกิดภาวะวิกฤติแก่สังคมไทยเป็นอย่างมากและส่งผลกระทบต่อคนไทยและประเทศชาติโดยรวม ดังนั้นคนในสังคมซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ จะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมต่อเนื่อง จึงจะทำให้คนในสังคมอยู่ได้อย่างมีความสุข สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและใช้การเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นปัจจัยของการเรียนรู้ สร้างสรรค์ปัญญา และรู้จักการแก้ปัญหาเพื่อการดำรงอยู่ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างมีความสุข การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพดังกล่าว การเรียนรู้ นับว่า เป็นกระบวนการสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการเรียนรู้จะช่วยให้เราสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตหรือสามารถปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเราได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น คนเราจึงต้องเรียนรู้อยู่เสมอและเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอด

ชีวิต ประเด็นสำคัญคือ ขาดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหรือสร้าง “กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (The Constituent Assembly, 2007)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มีการปฏิรูปการศึกษาในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา ในมาตรา 22 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (Office of Standards and Quality Assessment, 2004)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งโดยต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาศักยภาพในตัวคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนรู้จักการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาในปัจจุบันมุ่งให้เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดพลังปัญญาแก่มนุษย์เพื่อสามารถจัดระบบชีวิตและสร้างสังคมที่สันติสุขส่งผลให้ประเทศมีการพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดเสถียรภาพ ความมั่นคงทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและอื่นๆ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่ดีดังกล่าวจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมายหรือพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันไปนั้น จะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องอาศัยพลังความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ รวมถึงการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่ายในสังคม ฉะนั้นการบริหารจัดการศึกษาจึงเน้นให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการดำเนินการเองมาเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา (แหล่งเรียนรู้) กับผู้ปกครองและชุมชนเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาควรระลึกถึง ซึ่งมีหลัก 10 ประการคือ 1) สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชน 2) ฝึกให้เป็นคนใจกว้างและมีจิตสาธารณะ 3) ตระหนักในสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลน ไม่วางแผนทุกอย่างทำได้หากตั้งใจทำ 4) ต้องหมั่นสร้างและปรุงแต่งตนเองให้เป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมศรัทธาของชุมชนและเพื่อร่วมงาน 5) อ่อนน้อมถ่อมตนวางตัวเรียบง่าย อยู่

กับชุมชนและเพื่อนร่วมงานได้ตลอดเวลา 6) หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่ไร้เหตุผล พัฒนาทักษะ การประนีประนอม 7) ให้การต้อนรับชุมชนด้วยบรรยากาศมิตรภาพ 8) พัฒนาเทคนิค การวิเคราะห์ชุมชนให้ลึกซึ้ง เพื่อสำรวจจุดเด่น จุดด้อย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา 9) หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จากหน่วยงาน บริษัท ห้าง ร้านค้า โดยใช้โครงการที่มีประสิทธิภาพ 10) สร้างและพัฒนาค่านิยมการสร้างสัมพันธ์ภาพกับ ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีบทบาทของกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มเด็กและ เยาวชน

กระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มเด็กและ เยาวชน ในการจัดการศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้ 1) สำรวจความต้องการ การสำรวจ ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา 3) การวางแผนพัฒนาสถาน ศึกษาตามวิสัยทัศน์พันธกิจ 4) กิจกรรมการปฏิบัติ คือ แนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความ สำเร็จ 5) การประเมินผล คือการประเมินแนวทางปฏิบัติ และ 6) การสรุปผลการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคน หลายวัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มเด็ก และเยาวชน ในการจัดการศึกษานับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษา ให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะในสถานศึกษา หากชุมชนมีส่วนร่วม ในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา รวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่าง มาเป็นครูพ่อครูแม่ให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านภูมิปัญญากับบุตรหลาน ย่อมเกิดผลดี ทั้งต่อสถานศึกษาที่ได้บุคลากรเพิ่ม ส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลาน ในสถานศึกษา รวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัวผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน (Banlangputtama, 2007)

แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยประกอบด้วย ปรัชญา นิยาม ความหมาย การเรียนรู้ ลักษณะการจัด และผู้จัด 2) การจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ประกอบด้วย โปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และกิจกรรมส่งเสริมการ เรียนรู้ 3) การจัดปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วยการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การ จัดการความรู้ สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา และการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และ 4) การเรียนรู้จากประสบการณ์ ประกอบด้วย ประเภทของประสบการณ์ วิธีการ หลักการ และจุดมุ่งหมายของการประเมินความรู้จากประสบการณ์ (Junkajhon, 2008)

ศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง ตั้งอยู่ที่บ้านเหล่าลิ่ง ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจัดกิจกรรมพัฒนาคนทุกคนในชุมชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ ภาษา ศิลปะ และ อาชีพ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ สู่เป้าหมายครอบครัว สื่อ การศึกษา และพื้นที่คุณภาพ ในรูปแบบการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของคนหลายวัยให้สามารถพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเน้นการป้องกันมากกว่าแก้ไขปัญหา

ตามที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง โดยวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อสร้าง “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง” โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ คือ

- 1) สร้างและประเมินความเหมาะสมของ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง”
- 2) ทดลองใช้ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง”
- 3) ประเมิน “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง”

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่กลุ่มหรือบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้วิธีเลือกโดยยึดความมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Sampling) และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกลุ่มที่แตกต่างกันในลักษณะที่สำคัญ

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ “ระยะสร้าง”รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพใน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่ม

ผู้ปกครองและกลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน 50 คน ระยะเวลาทดลองและระยะประเมินผล “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” เป็นการศึกษาเพื่อทดลองใช้และประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากผู้ปกครองและเด็กและเยาวชนบ้านเหล่าลิ่งจำนวน 40 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) (Yamane, 1967) โดยได้ดำเนินการใน 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การสร้าง “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ของผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน สอบ.ต. 2 คน ประธานคุ้ม 5 คน ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน 40 คน รวมจำนวน 50 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ และค่าความถี่ นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)

ขั้นที่ 2 การออกแบบ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” เป็นการศึกษาเพื่อสร้าง “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” และเนื้อหาการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการตามที่ได้ศึกษาในขั้นที่ 1 โดยใช้วิธีปฏิบัติที่หลากหลายของนักวิจัย ใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นเรื่องในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลเชิงคุณภาพ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ขั้นที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ที่ได้จากขั้นที่ 2 ว่ามีความเหมาะสมต่อการใช้งานตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยใช้การประเมินในสภาพจริงในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิ่ง ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เรียนจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบเก็บข้อมูล และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)

ขั้นที่ 4 การพัฒนา “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ครั้งที่ 1 เป็นการนำผลการประเมินความเหมาะสมในขั้นที่ 3 มาปรับปรุง “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” และเนื้อหาการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการ สนทนากลุ่ม (Focus Group)

ระยะที่ 2 การทดลอง “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” เป็นการศึกษาเพื่อทดลองใช้ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ภายใต้สภาพการณ์ที่เป็นจริง และศึกษาว่า “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” สามารถใช้ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง มีขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 5 การทดลองใช้ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ที่บ้านเหล่าลิง หมู่ 4 ตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เรียนจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบเก็บข้อมูล และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)

ขั้นที่ 6 การพัฒนา “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ครั้งที่ 2 เป็นการนำ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” มาจัดทำเป็นเอกสารนำไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันความรู้กับกลุ่มที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเครือข่าย จังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม เลย และสกลนคร จำนวน 4 แหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการ สนทนากลุ่ม (Focus Group)

ระยะที่ 3 การประเมินผล “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” เป็นการศึกษาเพื่อประเมินในภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตคนหลายวัย” ที่ได้สร้างขึ้นเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะยุติการวิจัยหรือจะขยายผลต่อไป และสมควรนำออกเผยแพร่หรือไม่ มีขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 7 การประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิง ได้นำ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับกลุ่มครอบครัวคนหลายวัย ผู้เรียนจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลเชิงคุณภาพ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และแบบสอบถามความคิดเห็น ต่อกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)

ขั้นที่ 8 การเผยแพร่ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยการเผยแพร่ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ที่สร้างขึ้นให้สาธารณชนรับรู้ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป โดยการเผยแพร่ทางเอกสาร การประชุม สัมมนา ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน และเผยแพร่โดยทางอินเทอร์เน็ต

สรุป การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ที่มุ่งศึกษาศักยภาพของชุมชน โดยใช้วิธีการที่หลากหลายในการเก็บ ข้อมูลซึ่งมี 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การสร้าง “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ระยะที่ 2 การทดลอง “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ระยะที่ 3 การประเมินผล “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ดังภาพที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

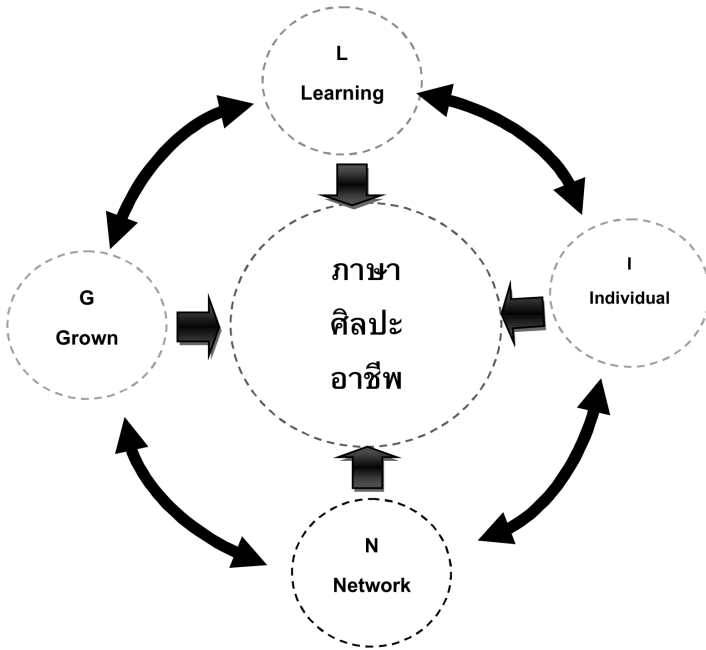
การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการที่สำคัญ โดย (1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตแบบมีส่วนร่วม และสนทนากลุ่ม จากตัวอย่าง (2) การจัดระเบียบข้อมูล และถอดเทปคำต่อคำ พิมพ์ทุกคำและ จัดเป็นหมวดหมู่ โดยใช้ค่าความถี่ในการอธิบายเชิงพรรณนา (3) การแสดงข้อมูล หลังจากจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้วแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยให้รหัสของผู้ให้ข้อมูล โดยแสดงในรูปแบบข้อมูลเชิงพรรณนาที่เป็นข้อมูลในกลุ่มเดียวกัน (4) การหาข้อสรุปและตรวจสอบความหมาย จากข้อมูลที่ได้แสดงไว้ ซึ่งผู้วิจัยต้องนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ระยะ	การดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 1 การสร้าง “รูปแบบ การเรียนรู้ ตลอดชีวิตของ คนหลายวัย”	ขั้นที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ กลุ่มตัวอย่าง 50 คน ขั้นที่ 2 การออกแบบ “รูปแบบการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ขั้นที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของ กลุ่มตัวอย่าง 40 คน ขั้นที่ 4 การพัฒนา “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของคนหลายวัย” ครั้งที่ 1 โดยการ สนทนากลุ่ม (Focus Group)	- ทราบสภาพปัญหา และความ ต้องการ - ได้ร่างรูปแบบการ เรียนรู้ตลอดชีวิต ของคนหลายวัย
ระยะที่ 2 การทดลอง “รูปแบบ การเรียนรู้ ตลอดชีวิตของ คนหลายวัย”	ขั้นที่ 5 การทดลองใช้ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” กลุ่มตัวอย่าง 40 คน ขั้นที่ 6 การพัฒนา “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของคนหลายวัย” ครั้งที่ 2 โดยการ สนทนากลุ่ม (Focus Group)	- ได้รูปแบบการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของคน หลายวัย
ระยะที่ 3 การประเมินผล “รูปแบบ การเรียนรู้ ตลอดชีวิตของ คนหลายวัย”	ขั้นที่ 7 การประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง 40 คน ขั้นที่ 8 การเผยแพร่ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของคนหลายวัย”	- ได้รูปแบบการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของคน หลายวัย”ที่เหมาะสม

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิง” ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย “LING MODEL”

รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ตุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าลิง ที่มีความเหมาะสมกับการใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย

1. การเรียนรู้ (Learning) ในเรื่องของ ภาษา : เพื่อการเรียนรู้ ศิลปะ : เพื่อขัดเกลาจิตใจ อาชีพ : เพื่อการดำรงชีพ ของสมาชิก โดยการปรับแนวคิด สาธิตให้ดู เรียนรู้ ชุมชนอื่น นำมาปฏิบัติพัฒนาต่อยอด

2. การค้นหาความถนัด (Individual) ในเรื่องของ ภาษา : เพื่อการเรียนรู้ ศิลปะ : เพื่อขัดเกลาจิตใจ อาชีพ : เพื่อการดำรงชีพ ของสมาชิก โดยการเรียนรู้สิ่งเดิม เสริมสร้างสิ่งใหม่

3. การสร้างเครือข่าย (Network) ในเรื่องของ ภาษา : เพื่อการเรียนรู้ ศิลปะ : เพื่อขัดเกลาจิตใจ อาชีพ : เพื่อการดำรงชีพ ของสมาชิก โดยพัฒนาต่อยอดความรู้ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. การปลูกฝัง (Grown) ในเรื่องของ ภาษา : เพื่อการเรียนรู้ ศิลปะ : เพื่อขัดเกลาจิตใจ อาชีพ : เพื่อการดำรงชีพ ของสมาชิก โดยเรียนรู้พื้นฐานวิถีชุมชน บนความพอเพียง

อภิปรายผล

รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ต้มหมอลูกหลานบ้านเหล่าลิง ที่มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย

1) การเรียนรู้ (Learning) เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากพฤติกรรมเดิมไปเป็นพฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร เป็นผลที่ได้จากประสบการณ์โดยไม่ใช่ผลจากการ ตอบสนองตามธรรมชาติที่เกิดขึ้น โดยบังเอิญในการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความรู้สึก และทักษะ ที่สามารถนำมาปรับแนวคิด สอดិតให้ดู เรียนรู้ชุมชนอื่น นำมาปฏิบัติพัฒนาต่อยอด (European Economic Area Consultative Committee, 2008)

2) การค้นหาความถนัด (Individual) เป็นสมรรถภาพที่ทำให้บุคคลมีแนวโน้มอันเหมาะสมแก่การทำงานชนิดหนึ่งๆ ได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ความถนัดจึงเปรียบเสมือนเครื่องพยากรณ์ความสำเร็จในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความถนัดแตกต่างจากความสามารถในปัจจุบัน เพราะความสามารถในปัจจุบันได้มาจากการฝึกการอบรม ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับความถนัดก็ได้ โดยการเรียนรู้สิ่งเดิม เสริมสร้างสิ่งใหม่

3) การสร้างเครือข่าย (Network) พัฒนาการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ กรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชนในระดับตำบล หรือพัฒนาการอำเภอจัดในระดับอำเภอ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างหมู่บ้าน ซึ่งจะก่อให้เกิดเครือข่าย

ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ได้ต่อไป โดย Ponlasee (2006) ได้กล่าวไว้ว่าความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกซึ่งอาจจะเป็นบุคคลกับบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม องค์กรกับองค์กร องค์กรกับชุมชนอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยน ความรู้ ประสบการณ์ ทรัพยากรสนับสนุนส่งเสริมและร่วมกันดำเนินกิจกรรมของสมาชิกให้ประสบความสำเร็จต่อเนื่องบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน ด้วยความเป็นกัลยาณมิตรและเอื้ออาทรต่อกัน

4) การปลูกฝัง (Grown) ให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเกิดการเลียนแบบ สืบต่อ สืบทอดแนวทางการปฏิบัติในลักษณะการปลูกฝังความคิดอย่างใกล้ชิด ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ยึดฐานวิถีชุมชน บนความพอเพียง

สอดคล้องกับ Suvanpituk (2007) ได้กล่าวว่า การปฏิรูปการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มุ่งหมายให้บุคคลได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต โดยส่งเสริม ให้ได้รับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การส่งเสริมให้บุคคลได้รับการศึกษาทั้ง 2 รูปแบบ มุ่งเน้นแนวทางการดำเนินงานคือ 1. ส่งเสริมให้องค์กรทางสังคมมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 2. พัฒนาระบบการเรียนรู้ของบุคคลให้สามารถ เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง 3. ส่งเสริมให้บุคคลได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง จึงนำไปสู่ข้อถกเถียงที่ว่าการศึกษาตามอัธยาศัยน่าจะไม่มี แต่เป็นเพียงการเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่คนเราสามารถปฏิบัติได้เท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัย” ไปใช้

1.1 ควรพัฒนาทักษะการศึกษาชุมชนทุกด้าน ให้เข้าใจ เข้าถึง และวางแผนพัฒนาได้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตบรรลุเป้าหมาย เพราะวิถีชีวิตของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.2 เนื้อหาการเรียนรู้ที่เสนอไว้ในเอกสารนี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนในขณะดำเนินการวิจัย ดังนั้นจึงควรพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมชุมชน แสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อใช้สร้างความสนใจใฝ่รู้ให้กับผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

1.3 สถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ จึงควรพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ในด้านทักษะการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างเรียน เพื่อสร้างความสนใจใฝ่รู้ต่อเนื่องให้กับผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อหารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประสิทธิภาพกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

2.4 ควรมีการวิจัยพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ผู้รับบริการสามารถใช้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีการกระจายสื่อชิ้นไปสู่ชุมชนได้อย่างทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

- Banlangpattama, T. (2007). Active participation in public education. (in Thai). *The city Journal*, 85 (4), 30.
- European Economic Area Consultative Committee. (2008). **Lifelong learning : A key component for growth and jobs**. Retrieved 29 July 2008, from <http://www.efta.int/content/advisory-bodies/resolutions-and- opinions/CCRes/EEA-CC-Resolution-on-life-long-learning-1081646.pdf>
- Junkhajhon, K. (2008). The development at leisure education to promote lifelong learning. (in Thai). *Journal of Education*, 1 (10), 1-10.
- Office of standards and quality assessment. (2004). **National Education Act. 1999 Amendment (No. 2)**. (In Thai) Bangkok : prikwhan limited graphics.
- Pollasee, S. (2006). **Networked learning community development**. (In Thai). 2nd edition Bangkok : Odeon Store.
- Suvanpituk, S. (2007). **Reforms to promote lifelong learning**. (In Thai). Retrieved may 19, 2007, from http://www.thaieduforum.com/educations/develop/dev_detail.php?ID=79

- The Constituent Assembly, (2007). **Constitution of the Kingdom of Thailand.** (In Thai). Bangkok : The Constituent Assembly.
- Yamane, Taro.(1967). **Statistics : An introductory analysis.** New York: Harper and Row.